

Norsk Ornitologisk Forening

Lista lokallag

Lista, den 27.02.2013

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Høringsuttalelse til konsesjonssøknad og konsekvensutredning for Tonstad vindkraftverk i Sirdal, Kvinesdal og Flekkefjord kommuner.

Norsk Ornitologisk Forening, Lista lokallag takker for anledningen til å komme med en uttalelse til Tonstad Vindpark AS's søknad om konsesjon for bygging og drift av Tonstad Vindkraftverk med tilhørende infrastruktur.

Vår høringsuttalelse omhandler i hovedsak vurderinger som er blitt gjort i forhold til naturmangfold og fugleliv i planområdet for vindkraftverket og som er en del av bakgrunnen for konsesjonssøknaden. Vi mener at en utbygging av det planlagte vindkraftområdet vil innebærer meget store negative konsekvenser for fuglelivet, både i selve vindkraftområdet, kraftlinjetraseen og influensområdet. Vi mener denne planlagte utbyggingen vil være i sterk konflikt med prinsippene om forvaltningsmål, kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet og samlet belastning, jfr. naturmangfoldlovens §§ 4 og 5, 8, 9 og 10.

1. Konflikt med Naturmangfoldlovens § 4 og 5 – forvaltningsmål.

Forvaltningsmålet for mangfoldet av naturtyper skal ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det arts mangfoldet som kjennetegner den enkelte naturtype. Forvaltningsmålet for artene er at artene skal ivaretas slik at de fins i levedyktige bestander i deres naturlige utbredelsesområder og at de øvrige økologiske betingelser som de er avhengige av ivaretas.

Fjell/heiområdet hvor Tonstad vindkraftverk er planlagt utgjør et meget viktig leveområde med store verneinteresser for fugl og naturmangfold – både i regional og nasjonal sammenheng. Nærmere 100 fuglearter er registrert i dette store og tilnærmet urørte hei- og skogsområdet. Dette skyldes bl.a. de varierte landskapstypene med en mosaikk av vann og våtmark, lynghei med glissen furu- og fjellbjørkeskog samt snauhei. I mer lavereliggende områder finnes storvokst bjørkeskog og barskog samt enkelte rikere lauvskoglier. En del mer brattlendte fjellpartier gir også egnede hekkeforhold for rovfugl og hubro. For enkelte arter som svartand, heilo, fjæreplytt og småspove utgjør området sørgrensen for disse artenes hekkeutbredelse i Norge. Hele 20 av de påviste fuglearter er rødlistede og flere av disse hekker i området. Området er også en del av leveområdet for villreinstammen i Setesdal Vesthei.

Vindkraftverkets negative virkninger for fuglelivet

I konsesjonssøknaden og fagrapporten bagatelliseres etter vår mening det fysiske arealtapet i forbindelse med bygging av vindkraftverket. Det anføres at arealbehovet for turbinpunktene er ca. 0,3 km². Undersøkelse i utlandet og på Smøla viser at fugl – litt avhengig av hvilke arter det gjelder – unngår å hekke innenfor en omkrets av ca 500 meter rundt turbinene. De interne veiene i planområdet utgjør hele 47,8 km med 5–6m bredde. I tillegg til adkomstveier og kraftlinjetraseen utgjør dette et betydelig arealtap. Kraftlinjetrase N1 synes for øvrig å være mest konfliktfyllt med tanke på urørt natur i heiområdet øst for Øksendalen. Men også N2 alternativet berører verdifulle områder for fuglelivet.

Atskillig større negative følger har imidlertid habitatforringelsene i områdene rundt de fysiske landskapsinngrepene. Dette går på oppdeling/fragmentering av leveområdene, barrierevirkninger og støy og forstyrrelser som bygging og drift av det planlagte vindkraftverket utvilsomt vil medføre. Disse forholdene mener vi vil være meget negative for en rekke rødlistede arter, bl.a. hubro, hønsehauk, svartand, storlom og heilo samt sjeldne og sårbare arter som kongeørn, dvergfalk samt hønsefugl.

En rekke av de fugleartene som holdet til i dette heiområdet vil utvilsomt også være utsatt for å kollidere med vindturbinene. Dette gjelder trekkende fugl, for eksempel flere arter rovfugl, men også hekkende arter som storlom, ender og vadere i tillegg til de artene som lever i dette området hele året, for eksempel rype og orrfugl. I et forsøk på bagatellisering av dette problemet anføres det i fagrapporten at kollisjonsrisikoen i landbaserte vindparker har vist seg å være lav i mange områder. Undersøkelsene i vindparken på Smøla viser imidlertid store negative konsekvenser for flere sårbare arter. Det henvises i fagrapporten til foreldete undersøkelser pr. 2009. Oppdaterte antall pr. 2012 viser imidlertid adskillig høyere antall enn hva som er anført i fagrapporten: 49 havørn, nærmere 50 liryper og et stort antall ender og vadere er hittil drept av vindturbinene på Smøla. Forsker O. Reitan konkluderer i NINA Rapport 790, 2012 bl.a. med at «*langt flere fugl kolliderer i vindturbiner på Smøla enn hva man har antatt så langt*».

Vi antar at flere av erfaringene fra Smøla kan overføres til relevante arter i Tonstad vindkraftverk – for eksempel hubro, storlom, svartand, kongeørn, orrfugl, lirype og heilo.

Rødlistede arter

Den gjeldende rødlisten av november 2010 er basert på kriterier utviklet av Verdens Naturvernunion (IUCN) og er i hovedsak en prognose for arters risiko for å dø ut fra Norge. Arter i kategorien «*Sterkt truet*» har svært høy risiko for utdøing.

Kategorien «*Sårbar*» innebærer at en art har høy risiko for utdøing.

En art er *Nær truet* når den ikke tilfredsstiller noen av kriteriene for *Kritisk truet*, *Sterkt truet* eller *Sårbar*, men er nær ved å tilfredsstille noen av disse kriteriene nå eller i nær framtid.

Til sammen er det registrert 20 rødlistede fuglearter i Tonstad Vindparks planområde:

Art	Rødlistekategori	Status i området
Hubro	Sterkt truet (EN)	3-5 hekkelokaliteter i planområdet/influensområdet
Myrhauk	Sårbar (VU)	1 par obs i juni 1978. Fåttallig på trekk om høsten
Storlom	Nær truet (NT)	Hekker i enkelte vann
Svartand	Nær truet	Forholdsvis vanlig, men minkende bestand senere år
Vaktel	Nær truet	Sjelden. En observasjon i Flåvassheia
Hønsehauk	Nær truet	Hekker i planområdet + flere par i influensområdet
Vepsevåk	Nær truet	Trekker gjennom området
Fiskeørn	Nær truet	Hekker enkelte steder i influensområdet
Jaktfalk	Nær truet	Fåttallig på næringssøk i hekketiden + trolig vinterstid
Dobbeltbekkasin	Nær truet	Sjelden på trekk
Storspove	Nær truet	Fåttallig på trekk
Strandsnipe	Nær truet	Vanlig hekkefugl, men minkende bestand senere år
Fiskemåke	Nær truet	Fåttallig på næringssøk/streif i hekketiden
Tårnseiler	Nær truet	Fåttallig på næringsstreif sommerstid
Trelerke	Nær truet	Fåttallig på trekk
Varsler	Nær truet	Fåttallig på næringssøk/streif – særlig om høsten
Tornskate	Nær truet	Sjelden. Observert i hekketida
Tornirisk	Nær truet	Fåttallig i influensområdet
Bergirisk	Nær truet	Fåttallig på trekk vår og høst
Konglebit	Nær truet	Fåttallig på næringsstreif høst og vinter

Levevilkårene for en lang rekke fuglearter, hvorav en rekke er truede og rødlistede arter, i planområdet for vindkraftverket, vil trolig bli kraftig redusert på grunn av habitatødeleggelser/-forringelser, oppdeling/fragmentering, barrierevirkninger, støy og forstyrrelser samt kollisjonsrisiko. Disse negative forhold finner vi utgjør en klar konflikt med § 4 og 5 i Nml.

2. Konflikt med Naturmangfoldlovens § 9 - føre-var prinsippet.

I noen tilfeller vil ikke kunnskapen være tilstrekkelig til å vite hvilke virkninger beslutningen har for naturmangfoldet. Føre-var prinsippet i § 9 skal da brukes. Dette prinsippet tilsier videre at når det tas en beslutning uten at det finnes tilstrekkelig kunnskap om virkningene for naturmiljøet, skal mulig vesentlig skade på naturmangfoldet unngås.

Fuglefaunaen i det planlagte vindkraftverkområdet synes å være å være relativt tilfredsstillende undersøkt og kartlagt – særlig gjelder dette i de nordlige deler av heiområdet (Tonstad- og Øksendalsheia). Oftedal-, Espetveit- og Sandvannsheia synes ikke å være like godt undersøkt. Det framgår også av fagrapporten at det er mangelfull kunnskap og kartlegging av områdene som fungerer som spill/leikområder for orrfugl og storfugl. Kunnskapen om trekkende fugl, særlig rovfugl, synes også å være basert på et spinkelt grunnlag: kun 8 observasjonsdager fordelt på høstsesongene 2009 og 2010 fra ett observasjonspunkt (Stakkhomheia) som også ligger utenfor det omsøkte planområdet.

Vurderingene av de indirekte konsekvensene av det planlagte vindkraftverket avdekker også stor usikkerhet om hvordan fragmenteringen, barrierevirkningene og støy/forstyrrelser vil påvirke leveområdene og forholdene for de mange sårbare og rødlistede artene (hubro, svartand, storlom, hønehawk, kongeørn og diverse vadefugl). Alle disse artene har forskjellige atferdsmønstre som gjør det vanskelig å forutsi og vurdere konsekvensene for fuglene ved alle disse negative påvirkningene.

For en del fuglarter antas at de normalt flyr utenom eller under sveipearealet på vindturbinene. Dette argumentet ble også bruk i forkant av vindkraftutbyggingen på Smøla – særlig i forhold til Smøla-lirypa. Erfaringene viser imidlertid at rypene er en av de artene som oftest blir drept av Smøla-vindmøllene – flere av rypene er også drept etter kollisjoner med vindmølletårnene. Dette viser at fuglene ikke alltid flyr eller har en atferd som stemmer med konsulentenes A4 oppfatning. Trekk- og flyvehøyden varierer ofte med vær- og vindforhold, siktbarhet, dag- og nattrekk og lignende.

Denne usikkerheten, som blant annet gjelder ovenstående forhold, burde tilsi at NVE gjør bruk av føre-var prinsippet som hjemmel for å avslå å gi konsesjon

3. Konflikt med Naturmangfoldlovens § 10 - prinsippet om samlet belastning

Naturmangfoldlovens § 10 beskriver plikten til å vurdere den samlede belastning for økosystemet. Mange enkeltinngrep kan over tid føre til store negative konsekvenser for naturverdiene.

NOF, Lista lokallag mener at det ikke er forsvarlig å gi konsesjon til Tonstad Vindkraftverk uten at planene sees i sammenheng med alle andre planlagte eller godkjente vindkraftverk på Sørvestlandet. En stor del av bestandene av mange fuglearter trekker på brei front langs hele vestkysten av Norge og vil på sin ferd komme i kontakt med en rekke andre etablerte og planlagte vindkraftverk.

De samlede belastninger og konsekvenser for flere arter vil således være langt større enn det er mulig å identifisere ved kun å vurdere Tonstad Vindparks` planer isolert. Ifølge Nml § 10 er det lovfestet en plikt til å vurdere/utrede disse forhold før et offentlig konsesjonsbeslutning kan tas.

5. Inngrepsfrie INON områder

Norske myndigheter har en målsetting om at tapet av naturmangfold skal stanses. Utbyggingen av Tonstad vindkraftverk vil medføre et frafall/tap av inngrepsfrie naturområder på 17,3 km². Dette utgjør en betydelig del av de gjenstående uberørte naturområder i nedre deler av Sirdal.

6. Konflikt med internasjonale konvensjoner

NOF, Lista lokallag mener også at å gi konsesjon til utbygging av Tonstad Vindkraftverk vil være i strid med internasjonale konvensjoner som norske myndigheter har ratifisert. Herunder blant annet Bern-konvensjonen om vern av truede arter og Bonn-konvensjonen om vern av trekkende arter.

Konklusjon

Norsk Ornitologisk Forening, Lista lokallag vil begrunne våre innsigelser mot å gi konsesjon til utbygging av Tonstad Vindkraftverk med følgende hovedpunkter:

1. Vi mener at utbygging av Tonstad Vindkraftverk vil medføre habitatødeleggelser/-forringelser, fragmentering, barrierevirkninger, støy/forstyrrelser og kollisjonsfare i leveområdene for fuglelivet i dette viktige heiområdet med store verneinteresser for mange fuglearter, blant dem 20 rødlistede arter. En slik utbygging vil etter vår mening være i konflikt med forvaltningsmålet i Naturmangfoldloven om at artene skal finnes i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Jfr. Nml §§ 4 og 5.
2. Vi mener at føre-var prinsippet i Nml § 9 bør brukes når det foreligger usikkerhet i forhold til kollisjonsrisiko samt diverse andre indirekte, negative påvirkninger for trekkende, hekkende, næringssøkende og overvintrende fugl – slik det er dokumentert i fagrapporten. NVE bør ikke gi konsesjon - eventuelt utsette konsesjonsvedtaket inntil tilstrekkelig kunnskap er innhentet.
3. Vi mener at det ikke bør gis konsesjon for utbygging av Tonstad Vindkraftverk før det er utført konkrete og tilfredsstillende vurderinger av den samlede belastning for økosystemene og trekkende fugl i henhold til Nml § 10.
4. Vi mener at en utbygging av Tonstad Vindkraftverk vil være i konflikt med nasjonale målsettinger om INON-områder samt internasjonale konvensjoner for vern av truede arter og trekkende fugl.

På bakgrunn av ovenstående begrunnelser vil Norsk Ornitologisk Forening, Lista lokallag be NVE om ikke å gi konsesjon for utbygging og drift av Tonstad Vindkraftverk.

Med naturvennlig hilsen

Kåre Olsen
leder
NOF, Lista lokallag,
Postboks 171,
4558 Vanse

Kopi: Miljøverndepartementet
Direktoratet for Naturforvaltning
Fylkesmannen i Vest-Agder, Miljøvernavdelingen
Vest-Agder Fylkeskommune
Sirdal kommune
Norsk Ornitologisk Forening